

April 2023

In beeld: Jongeren en beperkte basisvaardigheden

Inhoud

1.   Introductie
      pagina 3
2.   Jongeren met beperkte basisvaardigheden
      pagina 4
3.   Waar lopen jongeren tegenaan?
      pagina 12
4.   Landelijke en lokale knel- en speerpunten
      pagina 20
5.   Vindplaatsen en bereik van jongeren met
      beperkte basisvaardigheden
      pagina 25
6.   Interesses en behoeften jongeren
      pagina 30
7.   Ervaringen en best practices uit de bibliotheek
      pagina 36

1. Introductie

Jongeren zijn voor velen een ingewikkelde doelgroep. Want wie zijn ze? Wat inspireert ze? Hoe bereik je ze? En vooral; hoe bouw je een relatie op met een groep die soms ver van ons af lijkt te staan? In deze handreiking brengen we de doelgroep jongeren in beeld. En nog specifieker: jongeren met beperkte basisvaardigheden.

Hoe specifieker je een groep wil determineren des te ingewikkelder het is om de doelgroep te vinden. Dat komt omdat jongeren met beperkte basisvaardigheden in de eerste plaats gewoon jongeren zijn. Ze clusteren zich meestal niet in een community rondom het thema laaggeletterdheid. Ze komen niet samen in een club beperkte digivaardigen. Nee, ze gaan doorgaans gewoon naar school, ze worstelen met hun pubertijd en identiteit net als vele andere leeftijdsgenoten, en lopen rond met vraagstukken over geld verdienen, het hoofd boven water houden en prestatiedruk. Ze krijgen te maken met regelgeving, verantwoordelijkheden en mogelijkheden. Het enige verschil met hun geletterde leeftijdsgenoten is dat ze het extra moeilijk hebben deze regels, verantwoordelijkheden en mogelijkheden te vinden, te interpreteren en toe te passen. En dit heeft ingrijpende gevolgen op het gebied van kansengelijkheid en hun toekomst.

In dit document nemen we je mee in de belevingswereld van jongeren met beperkte basisvaardigheden. Wat zijn de issues waar deze doelgroep tegenaan loopt, waar vinden we ze en hoe bereiken we ze? Het laat zien hoe de bibliotheek haar maatschappelijke en educatieve rol kan inzetten om deze jongeren de skills en vaardigheden mee te geven zodat zij, net als hun geletterde leeftijdsgenoten, de kansen krijgen die ze verdienen.

2. Jongeren met beperkte basisvaardigheden

In dit hoofdstuk lees je meer over welke leeftijdsgrens bibliotheken hanteren bij jongerenprogrammering, om hoeveel jongeren (en meer specifiek jongeren met beperkte basisvaardigheden) het gaat en lees je over de kwetsbaarheid van deze jongeren. We lichten het praktijkonderwijs en het probleem van voortijdig schoolverlaten toe.

Leeftijdsgrens jongeren

Er is geen eenduidige definitie te vinden over wie dé jongere nou precies is. Volgens Van Dale zijn jongeren tussen de 16 en 30 jaar oud, het CBS telt inwoners als jongere mee als zij tussen de 0 en 25 jaar oud zijn. Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) omschrijft de jongere als volgt: 'In het verleden werd vooral gefocust op de overgang naar de wettelijke volwassenheid. Tegenwoordig zien we dat deze overgang zich over een langere periode voordoet. Daarom spreken we niet meer in termen van '18-/18+' maar van '16-27' of 'overgang naar volwassenheid'.

Tussen de 16 en 27 jaar doorlopen jongeren de fase van adolescentie. In deze levensfase zijn hun lichaam en hersenen nog volop in ontwikkeling en verandert de hormoonhuishouding. De ontwikkeling van de hersenen loopt door tot rond hun vijfentwintigste. Ook bibliotheken hanteren verschillende leeftijdsgroepen.

Arjen Nijboer - dBieb:

"Binnen verschillende jongerenprojecten hanteren we verschillende leeftijdsgroepen. Bij Geocache richten we ons op jonge nieuwkomers van 16-20 jaar die op het punt staan digitaal volwassen te worden. Hier is bewust voor gekozen vanwege de regelingen die rondom het 18e levensjaar gaan gelden, bv. DUO, uitkering, DigiD aanvragen, etc."

Angeliëk van der Zanden - Stichting DigiSterker:

"Ons lesprogramma Doe je digiding! richt zich op jongeren van 14-21 jaar. In deze levensfase krijg je voor het eerst te maken met overheidsuitvoeringsorganisaties."

Melissa Prins – de Bibliotheek AanZet:

"Er is een duidelijk onderscheid tussen 12-14 jarigen en 15+'ers. AanZet richt zich op jongeren van 15-25 jaar. Ze houden zich in deze fase bezig met hun loopbaan, studiekeuzes en geld verdienen. Hun uitdagingen in het leven worden groter!"

Feiten en cijfers

Wanneer we ons focussen op de leeftijdsgroep 12-25 jaar gaat het om 2.733.317¹ inwoners waarvan 1.163.459 jongeren tussen de 12 en 18 jaar en 1.569.858 jongeren tussen de 18 en 25 jaar.

Het percentage jongeren verschilt sterk per gemeente. Dat hangt af van het geboortecijfer (wonen er relatief veel mensen in de leeftijd waarop ze kinderen krijgen, en hoeveel kinderen krijgen zij gemiddeld), maar ook van bijvoorbeeld de aanwezigheid van een universiteit of hogeschool. Vooral in kleinere gemeenten wordt het aantal jongeren dan procentueel gezien hoog.

---

¹ Bron: [CBS Jongeren \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

In de leeftijdscategorie 12-18 jaar wonen procentueel gezien de meeste jongeren in Noord- en Zuid-Holland in de gemeente Pijnacker-Nootdorp (9,2%), gevolgd door Bloemendaal (9,1%), de minste in gemeente Delft (4,7%), gevolgd door Leiden (5,1%).

In de leeftijdscategorie 18-25 jaar wonen procentueel gezien de meeste jongeren in Noord- en Zuid-Holland in de gemeente Delft (17,5%), gevolgd door Leiden (15,1%), de minste in gemeente Heemstede (5,4%), gevolgd door Laren (5,5%). Dit kan het gevolg zijn van de hoeveelheid studenten die woonachtig zijn in de gemeenten.

Jongeren met beperkte basisvaardigheden

Om goed te kunnen participeren in de samenleving is geletterdheid belangrijk: jongeren moeten leren omgaan met een grote diversiteit aan gesproken en geschreven teksten.² In het onderwijs wordt aan deze geletterdheid gewerkt: leerlingen leren lezen en schrijven bij het vak Nederlands. Toch hebben maar liefst 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met de basisvaardigheden: lezen, schrijven, rekenen en daardoor vaak ook met digitale vaardigheden.³ Tweederde van deze mensen zijn van Nederlandse afkomst. Bijna twee op de tien 15-jarigen is laaggeletterd.⁴ Dat heeft grote impact op hun persoonlijke leven. Als je moeite hebt met de basisvaardigheden, kun je moeilijk meedoen in de samenleving. Dit heeft op veel situaties invloed. Bijvoorbeeld op je kansen op de arbeidsmarkt, armoede en schulden, gezondheid en hoe sociaal actief je bent. Dit maakt het hebben van onvoldoende basisvaardigheden een maatschappelijk probleem.

In Nederland valt ongeveer 11% van de laaggeletterden in de doelgroep jongeren.⁵ Het gaat deels om jongeren die nog met een opleiding bezig zijn, bijvoorbeeld op mbo-niveau, al zijn er ook werkenden in deze groep.

Onder deze doelgroep is 53% mild laaggeletterd en 47% sterk laaggeletterd. Een lichte meerderheid (54%) is man.

Hoogst behaalde opleidingsniveau jongeren met beperkte basisvaardigheden:

- 49% basisschool
- 24% vmbo
- 25% mbo
- 2% hoger (havo/vwo-hbo/wo)

² Bron: SLO, te raadplegen via: <https://www.slo.nl>

³ Bron: Expertisepunt Basisvaardigheden

⁴ Bron: SLO <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/laaggeletterdheid/>

⁵ De geletterdheid van personen tussen de 16 en 65 jaar is vastgesteld aan de hand van hun scores (schaal 0 - 500) in het PIAAC-onderzoek. Let op: De huidige definitie van laaggeletterdheid in dit onderzoek omvat niet de groepen laaggecijferden en mensen met lage digitale vaardigheden.

Het is de taak van de overheid om erop toe te zien dat jongeren in Nederland zich op een goede manier vormen tot gelukkige, gezonde en zelfstandige deelnemers aan de samenleving.⁶ Voor sommige jongeren verloopt die ontwikkeling naar zelfstandigheid niet vanzelfsprekend, bijvoorbeeld wanneer zij te maken hebben met beperkte basisvaardigheden. Deze jongeren kunnen op allerlei gebieden moeilijkheden ervaren die vragen om extra hulp of ondersteuning. Denk bijvoorbeeld aan: opleiding, sociale contacten, geld, huisvesting, werk, gezondheid, omgaan met alcohol of drugs. Voor jongeren die zich in een kwetsbare positie bevinden, is ondersteuning hard nodig.

Kwetsbare jongeren

Van jongeren die opgroeien in kwetsbare omstandigheden is bekend dat zij een groter risico hebben om onvoldoende aansluiting in de samenleving te vinden. Ook hebben zij een groter risico structurele problemen te ontwikkelen op het gebied van psychosociaal functioneren⁷ en afhankelijk te worden van formele zorg en dienstverlening.⁸ Kwetsbare jongeren hebben vaak geen ondersteunend netwerk, terwijl dat in deze fase zo hard nodig is. Het risico op versterking van problematiek zien we de laatste tien jaar toenemen onder jongvolwassenen. Voor kwetsbare jongeren is de ontwikkeling naar zelfstandigheid en volwassenheid een cruciale fase.

Geletterdheidinzicht.nl⁹ spreekt over jongeren van 30 jaar en jonger. Meer specifiek: Jongeren (16-30), zowel werkend als niet-werkend, zowel met Nederlandse achtergrond als met migratieachtergrond, en zonder partner en kinderen. In Nederland valt ongeveer 11% van de laaggeletterden in deze doelgroep. Onder hen bevinden zich jongeren die praktijkonderwijs volgen, op het vmbo of mbo zitten, werkend zijn of voortijdig school hebben verlaten. We lichten op de volgende pagina het praktijkonderwijs en de voortijdig schoolverlaters toe.

---

⁶ Bron: NJI

⁷ Psychosociaal functioneren is het eigen functioneren in relatie met en tot anderen.

⁸ Bron: Nederlands Jeugdinstituut

⁹ Bron: <https://geletterdheidinzicht.nl/>

Praktijkonderwijs

Praktijkonderwijs is bedoeld voor jongeren van 12 t/m 18 jaar die moeite hebben met leren op de traditionele manier. Het gaat om leerlingen waarvoor het vmbo te hoog gegrepen is en die niet voor speciaal onderwijs (meer) in aanmerking komen.

De leerlingen hebben een leerachterstand van drie jaar of meer op twee van de volgende onderwerpen: inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spellen. Hiervan moet één van de onderwerpen begrijpend lezen of inzichtelijk rekenen zijn.¹⁰

Praktijkonderwijs is voortgezet onderwijs en bereidt leerlingen zo goed mogelijk voor op de maatschappij. Leerlingen in het praktijkonderwijs volgen een eigen pakket aan theorie- en praktijkvakken. Welke vakken een leerling precies volgt, staat in zijn of haar ontwikkelplan, met daarin de onderwerpen leren, werken, redzaamheid, burgerschap en vrije tijd. De lessen in het praktijkonderwijs richten zich op:

- theoretisch onderwijs op individuele basis;
- beroepspraktijkvorming, zoals praktijkleren en begeleide stage;
- redzaamheidstraining met opdrachten als boodschappen doen, koken, klussen in huis en zelfstandig reizen;
- persoonlijkheidsvorming, zodat leerlingen weten waar ze goed in zijn en sterker in hun schoenen staan;
- arbeidsvaardigheidstraining: competenties en vaardigheden leren die nodig zijn om een goede werknemer te zijn.

In het praktijkonderwijs leren leerlingen niet alleen uit boeken en online, maar vooral door te doen. De meeste leerlingen zitten 5 jaar op een school voor praktijkonderwijs. Leerlingen behalen naast een getuigschrift en/of schooldiploma ook diploma's van branche-opleidingen. Na het praktijkonderwijs gaat een groot deel van de leerlingen aan het werk. Een deel van de leerlingen stroomt door naar het mbo.

Er zijn in Nederland 174 scholen voor praktijkonderwijs¹¹

---

¹⁰ Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-zit-het-praktijkonderwijs-in-elkaar>

¹¹ Laatste update: 23 januari 2023

Voortijdig schoolverlaters

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tussen de 12 en 23 jaar die van school gaan zonder startkwalificatie. Ze kunnen of willen niet meer terug naar school.

Jongeren zonder startkwalificatie hebben meer moeite om aansluiting te vinden op de arbeidsmarkt en lopen zelfs een groter risico om bij criminele activiteiten betrokken te raken. Mensen zonder een startkwalificatie hebben vaak ook hogere zorgkosten. Het is dus niet alleen nadelig voor de jongere zelf, maar ook voor de samenleving.¹²

Veel scholen en gemeenten proberen de aanwezigheid van jongeren op school te vergroten. Zo blijkt uit onderzoek dat het vergroten van ouderbetrokkenheid¹³ en een goede ondersteuningsstructuur¹⁴ positief effect te hebben, waardoor problemen van een leerling sneller worden gesignaleerd en er adequaat op kan worden gereageerd.

Op aanwezigopschool.nl, een initiatief van onder meer Steunpunt Passend Onderwijs, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid en het Nederlands Jeugdinstituut, vind je bouwstenen voor een preventieve aanpak van verzuim.

Schooluitval kent vele oorzaken, zowel op individueel, school als landelijk niveau.¹⁵

Risicofactoren:

Individueel

- Laag zelfbeeld
- Emotionele instabiliteit
- Internaliserend of externaliserend gedrag¹⁶
- Ineffectieve studiegewoonten
- Gebrek aan verbondenheid met school
- Onderwijs past niet bij persoonlijke behoeften, bijvoorbeeld geld verdienen
- Onveilig voelen op school
- Schoolstress

Omgeving

- Financiële problemen gezin
- Stressoren binnen het gezin, zoals drugsgebruik en geweld
- Niet-betrokken opvoedstijl
- Lage of te hoge academische verwachtingen

---

¹² Bron: Nederlands Jeugdinstituut

¹³ Bron: Etsten & Sheldon, 2002; Traag, 2012; Ingrado, 2020

¹⁴ Bron: Attwood & Croll, 2006; Claes, Hooghe & Reeskens, 2009; Dowrick & Crespo, 2005; Kearney, 2008; Traag, 2012

¹⁵ <https://www.nji.nl/voortijdig-schoolverlaten-en-verzuim/risicofactoren-en-beschermende-factoren>

¹⁶ Internaliserende en externaliserende gedragsproblemen hebben te maken met de manier waarop jongeren omgaan met stress en emoties.

- Bij externaliserende gedragsproblemen is er te weinig controle over de emoties en worden deze uitgegeerd. Dit uit zich in conflicten met andere mensen of met de maatschappij. Typische externaliserende problemen zijn agressie, overactief gedrag en ongehoorzaamheid.
- Bij internaliserende gedragsproblemen is er een overcontrole over de emoties; ze worden naar binnen gericht en leiden tot innerlijke onrust. Typische internaliserende problemen zijn sociale teruggetrokkenheid, angst, depressie en psychosomatische klachten.

- . Negatieve relatie met leeftijdsgenoten
- . Groepsdruk, sociale normen
- . Inefficiënt doceren
- . Gebrek aan communicatie tussen docenten

Systeem

- . Grote school of klassen
- . School in buurt met lage sociaal economische status
- . Vmbo-scholen
- . Onveilig schoolklimaat
- . Gebrek aan passend onderwijs
- . Inconsistente regels en te strikt disciplinair beleid
- . Onveilige omgeving
- . Stigma op lager opleidingsniveau

Beschermende factoren:

Individueel

- . Coping, veerkracht, doorzettingsvermogen
- . Optimisme, hoop
- . Deelname aan buitenschoolse activiteiten
- . Geloof in eigen kunnen
- . Verbondenheid met en positieve kijk op school
- . Academische motivatie
- . Waarde en belang van educatie inzien
- . Wisselen naar hoger schoolniveau

Omgeving

- . Sociaal kapitaal gezin: affectie, steun, aandacht, monitoring, communicatie
- . Motiverende support, academische verwachtingen
- . Cultureel kapitaal thuis
- . Ambitieuze vrienden
- . Support en positieve relatie met docent of betrokken volwassene
- . Kennis over verzuimende leerlingen
- . Effectief doceren en klassenmanagement
- . Verwachtingen van leraren ten aanzien van leerling

Systeem

- . Positief schoolklimaat
- . Ondersteunende schoolomgeving
- . Sociaal kapitaal: relaties tussen leerlingen, ouders en school
- . Kleine klassen
- . Verschillen in niveaus binnen de klas

Binnen het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is specifiek aandacht voor (potentiële) uitval onder jongeren. Om hen weer volledig te laten deelnemen aan het onderwijs zijn vaak kleine stapjes nodig. Net zoals schoolverzuim een proces is dat vaak sluipend verloopt, is terugkeren naar school ook een proces dat vaak een langere tijd vraagt en vaak niet in één keer slaagt.¹⁷

---

¹⁷ Bron: <https://www.nji.nl/publicaties/praktijkaart-van-thuis-weer-naar-school>

3. Waar lopen jongeren tegenaan?

In dit hoofdstuk staan we stil bij de vraag waar jongeren precies tegenaan lopen. Jongeren tussen de 16 en 27 jaar doorlopen een belangrijke transitie naar volwassenheid, waarbij zij staan voor een aantal nieuwe taken, kansen, uitdagingen en moeilijkheden. Opgroeien naar volwassenheid betekent een ontwikkeling naar meer onafhankelijkheid, autonomie en zelf richting geven aan je eigen leven en toekomst.¹⁸

Wanneer je niet over voldoende basisvaardigheden beschikt kan deze ontwikkeling worden belemmerd. Dit kan gevolgen hebben voor een soepele overgang naar volwassenheid, het volgen van onderwijs en het behalen van diploma's, het ontwikkelen van talenten en in het vinden en behouden van werk, voldoende inkomen en financiële onafhankelijkheid. Daarnaast is de kansenongelijkheid van jongeren in het onderwijs gegroeid.¹⁹ Dit levert prestatiedruk voor jongeren. De coronapandemie heeft bovendien een leerachterstand bij jongeren teweeg gebracht.²⁰ We lichten de belangrijkste aspecten toe.

¹⁸ Bron: <https://www.nji.nl/van-jeugd-naar-volwassenheid/waar-open-jongeren-tussen-16-en-27-jaar-tegenaan>

¹⁹ Bron: SER-publicatie Jongeren en het zorgen voor hun morgen

²⁰ Bron: Engzell, P., A. Frey & M.D. Verha-gen (2021), 'Learning loss due to school closures during the CO-VID-19 pandemic', Proc Natl Acad Sci U S A, 118(17), e2022376118.

Overgang naar volwassenheid

De overgang van jeugd naar volwassenheid is voor veel jongeren een turbulente periode waarin verschillende veranderingen plaatsvinden op lichamelijk, intellectueel en sociaal-emotioneel gebied.²¹ In deze levensfase zijn hun lichaam en hersenen nog volop in ontwikkeling en verandert de hormoonhuishouding. De ontwikkeling van de hersenen loopt door tot rond hun vijftiengste.

De relatie met de ouders krijgt een andere kwaliteit, jongeren hebben toenemende behoefte aan autonomie en de invloed van leeftijdgenoten is erg belangrijk in deze levensfase. Ze willen zich erkend en herkend voelen door volwassenen en door jongeren die voor hen belangrijk zijn. Er verandert ook veel in het dagelijks leven van jongeren: ze gaan zelfstandig wonen, eigen geld verdienen en beslissen steeds meer zelf. De meeste jongeren leren dit vanzelf, met vallen en opstaan en met ondersteuning van ouders/ verzorgers en vrienden. Voor jongeren met beperkte basisvaardigheden is dit niet vanzelfsprekend.

Wat zeggen jongeren zelf over de overgang naar volwassenheid?²²

Jongeren geven aan dat zij hun leven niet ineens op orde hebben wanneer zij 18 worden. Wat volgens hen het verschil kan maken is een vertrouwenspersoon die betrokken en dichtbij is. Zij hoeven niet langdurig in het leven van de jongere te blijven, maar wel op die momenten die ertoe doen en waarbij stabiliteit in betekenisvolle relaties cruciaal is. De overgang naar volwassenheid en zelfstandig worden is zo'n cruciaal moment.

Jongeren hebben vooral behoefte aan iemand die er voor ze is, die ze kunnen vertrouwen en met wie ze open en gelijkwaardig in gesprek kunnen over dat wat voor hen van belang is. Iemand op wie ze kunnen terugvallen en die hen vanuit vertrouwen, moed en hoop helpt om een volgende stap te zetten.

Volgen van onderwijs en behalen van diploma's

Goede basisvaardigheden zijn essentieel voor leerlingen.²³ Het is daarom belangrijk de basisvaardigheden van leerlingen te versterken. Taal en rekenen zijn belangrijke basisvaardigheden om mee te kunnen doen in de samenleving. Dat geldt ook voor digitale geletterdheid en burgerschap.

²¹ Bron: Nederlands Jeugdinstituut

²² Bron: Nederlands Jeugdinstituut

²³ Bron: <https://www.slo.nl/thema/meer/basisvaardigheden/>

Zo zorgt goed kunnen lezen voor het succesvol kunnen volgen van andere schoolvakken, waardoor leerlingen meer kans hebben op een goede start na hun opleiding. Rekenvaardigheid hebben ze bijvoorbeeld nodig om boodschappen te doen. Het leren omgaan met diversiteit en het bevorderen van democratische waarden zijn essentiële burgerschapsvaardigheden die leerlingen helpen om aan de maatschappij te kunnen deelnemen. En het omgaan met de digitale overheid vraagt om digitale vaardigheden.

In het voortgezet onderwijs hebben veel leerlingen een negatieve leeshouding, een lage motivatie om te lezen en weinig vertrouwen in de eigen leesprestaties.²⁴ Ze zijn goed in zoekend lezen, maar minder bekwaam in begrijpend lezen. De problemen op het vmbo zijn het grootst: met name zwakke lezers lezen alleen verplichte kost, en weinig tot geen fictie. Om hen te stimuleren om meer te lezen is de Bibliotheek op school ontwikkeld. Klik [hier](#) voor meer informatie.

Jongeren maken vanuit het voortgezet onderwijs de stap naar vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt. Het volgen van onderwijs en het behalen van een diploma vormt de basis voor participatie in de samenleving. Maar ook de vaardigheden die jongeren op school ontwikkelen, zoals het opdoen van kennis en het ontwikkelen van autonomie, zelfredzaamheid en werknemersvaardigheden, zijn belangrijk voor een gelukkige en zinvolle invulling van hun leven. Wanneer je niet over voldoende basisvaardigheden beschikt is de stap naar vervolgonderwijs vaak groot. Veel leerlingen verlaten het onderwijs zonder goede beheersing van taal (het vak Nederlands) en rekenen (het vak wiskunde).²⁵

Ontwikkelen van talenten

Naast de gezinssituatie en de omgeving op school of werk hebben jongeren behoefte aan een omgeving waarin ze zichzelf kunnen ontplooiën, waar ze hun eigen talenten kunnen ontwikkelen, zich kunnen ontspannen en kunnen doen wat zij leuk vinden, samen met leeftijdsgenoten.²⁶ Veel jongeren brengen hun vrije tijd door met vrienden en/of zijn lid van een jeugd- of sportvereniging. Met wie ze omgaan en wat ze doen is belangrijk voor hun ontwikkeling en het ontdekken van hun eigen talenten. Niet iedere jongere wordt vanuit huis gestimuleerd om deel te nemen aan vrijetijdsactiviteiten.

---

²⁴ Bron: SLO, te raadplegen via <https://www.slo.nl>

²⁵ Bron: Didactief Special, 2022

²⁶ Bron: Nederlands Jeugdinstituut

Het is belangrijk dat jongeren los van hun thuissituatie, opleidingsniveau of economische status de mogelijkheid hebben om hun vrije tijd te besteden aan activiteiten waarin zij kunnen leren door te doen, zichzelf kunnen zijn en kunnen ontdekken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn.²⁷ Om jongeren hun talenten te laten ontdekken en te helpen in hun ontwikkeling, hebben zij de steun en support van hun netwerk nodig. Dit kunnen vrienden, ouders of andere belangrijke volwassenen zijn, maar ook docenten, professionals en begeleiders bij de bibliotheek, sport- en cultuurverenigingen en jongerenwerkers.

Werk en inkomen

Jongeren zijn sociaal sterker en economisch zelfstandiger wanneer zij werk hebben. Inkomen is nodig om zelfstandig te worden, voor onderdak en om een toekomst op te bouwen. Daarnaast zorgt het hebben van werk voor een nuttige dagelijkse invulling, persoonlijke ontwikkeling en participatie in de maatschappij.

Het hebben van goede basisvaardigheden vergroot je kansen op de arbeidsmarkt. Het is bijvoorbeeld makkelijker om op internet vacatures te zoeken en sollicitatiebrieven te schrijven. Ook op het werk zelf wordt het makkelijker. Denk aan digitale opdrachten, zoals werkbriefjes insturen of vakanties aanvragen. Of uitleg over veiligheid lezen en begrijpen.²⁸

Karen Bertrams - Probiblio:

"Jongeren hebben er last van niet gezien te worden, ze kampen met eenzaamheid, voelen de druk van hoge standaards (filters, instagramification, prestatiedruk) en zijn op zoek naar hun eigen identiteit."

Financiële onafhankelijkheid

Op de dag dat jongeren 18 jaar worden, zijn ze voor de wet financieel zelfstandig. Bij de meeste jongeren verloopt dat zonder al te veel gedoe. Maar er zijn ook veel jongeren voor wie financieel zelfstandig worden een enorm grote stap is. Voor hen is ondersteuning noodzakelijk, om geldproblemen te voorkomen.²⁹ Voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen, is namelijk een voorwaarde om een stabiele financiële situatie te krijgen en te houden.³⁰

²⁷ Bron: <https://www.nji.nl/van-jeugd-naar-volwassenheid/waar-lopen-jongeren-tussen-16-en-27-jaar-tegenaan>

²⁸ Bron: <https://www.lezenenschrijven.nl/over-laaggeletterdheid/participatie-en-werk>

²⁹ Bron: <https://www.nibud.nl/dossiers/jongeren-en-hun-geld/>

³⁰ Bron: <https://www.lezenenschrijven.nl/over-laaggeletterdheid/armoede-en-schulden>

Sommige jongeren stoppen met school om te gaan werken, bijvoorbeeld omdat ze inkomen nodig hebben om de huur te betalen. Daarnaast missen zij vaak nog de vaardigheden om hun financiën te beheersen en worden toeslagen meestal niet uitbetaald op het moment dat de huur wordt afgeschreven. Het ontstaan van schulden ligt hierbij op de loer.

Vanaf hun 18e mogen jongeren (18-27 jaar) onafhankelijk van hun ouders of verzorgers abonnementen en contracten afsluiten, geld lenen, studiefinanciering regelen en toeslagen aanvragen. Van de ene op de andere dag hebben alleen zichzelf nog toegang tot hun bank- en spaarrekeningen en kunnen ze in de vorm van rood staan en creditcards over meer geld beschikken dan ze daadwerkelijk hebben.

Niet iedere jongere (12-18 jaar) heeft omgaan met geld vanzelfsprekend meegekregen, hulp is niet altijd dichtbij en informatie over geldzaken is voor sommige jongeren lastig te begrijpen. Dat maakt ze kwetsbaar. Ook hebben jongeren en jongvolwassenen vaker wisselende inkomsten en minder vaak een vast contract.

Jongeren zijn gevoelig voor verleidingen. Op social media is bijvoorbeeld veel positieve aandacht voor 'snel geld maken' met cryptomunten. Jongeren stappen vaker dan eerst in deze vorm van beleggen, zonder voldoende kennis van zaken.³¹

De financiële staat van jongeren volgens het NIBUD

- Volgens het Nibud hadden voor de coronacrisis 400.000 jongeren tussen de 18 en 26 ernstige betalingsproblemen. Nu blijkt dat een op de drie jongeren minder inkomen heeft door de coronacrisis, komen er volgens het Nibud mogelijk meer jongeren met schulden bij.
- Eén op de drie mbo'ers laat meer dan €1.000 per jaar liggen doordat ze geen zorgtoeslag aanvragen.
- Het Nibud constateerde eind 2021 dat mbo'ers inkomsten missen doordat zij geen zorgtoeslag aanvragen. Ook doen ze vaak geen belastingaangifte waardoor zij hun inkomen niet met een eventuele teruggave kunnen aanvullen. Uit onderzoek van het Centraal Planbureau (CPB) blijkt nu dat mbo'ers die recht hebben op een aanvullende beurs ook geld mislopen omdat ze deze beurs niet aanvragen.³²
- Volgens het CPB kwam in 2019 ongeveer de helft van de mbo-studenten in aanmerking voor een aanvullende beurs, maar deed een kwart van hen geen aanvraag.³³ Uit het Nibud Mbo-onderzoek³⁴ bleek in 2021 dat ruim een derde van de studenten zonder aanvullende beurs, niet had uitgezocht of ze er recht op hadden. In bijna de helft van de gevallen wisten deze studenten niet dat een aanvullende beurs onderdeel is van de studiefinanciering.

³¹ <https://www.nibud.nl/dossiers/jongeren-en-hun-geld/>

³² <https://www.nibud.nl/nieuws/cpb-ziet-mboers-geld-mislopen/>

³³ Bron: <https://www.cpb.nl/niet-gebruik-van-de-aanvullende-beurs-in-het-mbo>

³⁴ Bron: <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/nibud-mbo-onderzoek-2021/>

Kansenongelijkheid

De positie van jongeren is er in de afgelopen twee jaar op veel gebieden niet beter op geworden en in een aantal gevallen zelfs verslechterd.³⁵ De kansenongelijkheid van jongeren in het onderwijs is gegroeid. Met minder opleiding heb je meer moeite om een baan te vinden, ondanks de krapte op de arbeidsmarkt. Ook vinden jongeren dat zij te weinig worden betrokken bij de klimaat- en energietransitie. En het is voor jongeren heel lastig om een betaalbare woning te vinden. Dat en meer veroorzaakt voor scholieren, studenten, jonge werkkenden en jonge ouders meer mentale druk. Jongeren staan nu op heel veel terreinen achterin de rij.

Het maakt uit wie je bent en waar je vandaan komt voor de kansen die je in het leven krijgt.³⁶ Kansen op de arbeidsmarkt, bij huisvesting en in het onderwijs zijn niet gelijk verdeeld. Dat geldt in het bijzonder voor bepaalde groepen jongeren, zoals kinderen van ouders met een lage sociaaleconomische achtergrond, en jongeren met een chronische aandoening of een migratieachtergrond. Zij hebben (nog) meer moeite om een opleiding af te ronden die bij hen past, een vaste baan te krijgen en een woning te vinden. Ook bestaan er grote verschillen tussen jongeren als het gaat om mentale en fysieke gezondheid. Verschillen die er zijn, worden in de loop der tijd alleen maar groter. Dat geldt voor verschillen tussen jongeren, maar ook voor verschillen tussen jong en oud.

Sociaal-Economische Raad (SER): In Nederland hebben weliswaar veel jongeren het goed en bovendien zijn ze veerkrachtig, maar hun positie staat onder druk. Dat wordt onder meer zichtbaar in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en op de woningmarkt. Bovendien neemt de mentale gezondheid van jongeren af³⁷ en maken veel jongeren zich zorgen over het klimaat.³⁸

Maurice Knijnenburg - Voorzitter Nationale Jeugdraad (2020-2022):

"Verandering is hard nodig. Niet alleen staat de positie van jongeren onder druk, ik zie ook dat er steeds grotere verschillen ontstaan tussen jongeren. De coronapandemie heeft die verschillen alleen maar zichtbaarder gemaakt en in een aantal gevallen bovendien versterkt."

³⁵ Bron: SER-publicatie Jongeren en het zorgen voor hun morgen

³⁶ Bron: SER-publicatie Jongeren en het zorgen voor hun morgen - Een toekomst om te koesteren

³⁷ Bron: RIVM, 'Terechte zorgen over men-tale gezondheid en middelenge-bruik studenten', zie www.rivm.nl/nieuws/zorgen-mentale-gezondheid-middelengebruik-studenten (11 november 2021); CBS, 'Mentale gezondheid in eerste helft 2021 op dieptepunt', zie www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/35/mentale-gezondheid-in-eerste-helft-2021-op-dieptepunt (3 september 2021).

³⁸ Bron: 3Vraag, 'Jongeren hebben weinig vertrouwen in klimaatop Glasgow: "economie belangrijker dan onze planeet"', zie www.npo3.nl/3vraag/glasgow2021 (5 november 2021); Jongeren Denktank Coronacris, En nu...daden!, 2021

Prestatiedruk

In de media is regelmatig te lezen dat jongeren in ons land gebukt gaan onder prestatiedruk, de lat hoog moeten leggen om iets te bereiken en daardoor hoge eisen aan zichzelf stellen. Het gaat gepaard met de kansenongelijkheid. Jongeren die alleen basisonderwijs of vmbo hebben gedaan, zullen gemiddeld zes jaar korter leven dan jongeren die hbo of een universitaire opleiding hebben gevolgd.

Ook zullen zij gemiddeld vijftien jaar minder goede gezondheid ervaren.³⁹

Dat de levenskansen van mensen verschillen is niet nieuw, maar voor de jongste generatie dreigen deze verschillen explosief te worden. Dat komt doordat de verschillen in de samenleving steeds meer een gevolg zijn van complexe ongelijkheid.⁴⁰ Daarmee wordt bedoeld dat een ongelijkheid op het ene terrein, zoals inkomen, ook een ongelijkheid op een ander terrein met zich meebrengt en versterkt, zoals stabiliteit van de woonsituatie. Dat maakt de verschillen hardnekkiger en het bestrijden ervan moeilijker.

De prestatiedruk onder jongeren neemt hiermee toe. Met name schooldruk is voor jongeren de afgelopen jaren sterk toegenomen. 1 op de 4 jongeren heeft het vaakst stress door school.⁴¹ En schooldruk is niet alleen vervelend, maar uit het onderzoek van Unicef, uitgevoerd door het Trimbos Instituut, blijkt dat hoe meer druk ze ervaren, hoe minder tevreden ze zijn in hun leven. 1 op de 3 scholieren kampt met druk om te voldoen aan verwachtingen van zichzelf of van anderen. Ook zegt 1 op de 10 jongeren onvoldoende vrije tijd te hebben. Slechts 2 procent ondervindt stress door social media.

³⁹ Bron: Pharos, Factsheet Socio-economische Gezondheidsverschillen (2019)

⁴⁰ Bron: De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS), 'Geen eigen schuld, wel dikke bult.' Den Haag, 2022

⁴¹ Bron: Geluk onder Druk? Onderzoek naar het mentaal welbevinden van jongeren in Nederland, Trimbos-instituut voor UNICEF Netherlands, Den Haag, 2020

Suzanne Laszlo, directeur UNICEF Nederland:

"Met name volwassenen denken vaak dat jongeren vooral stress hebben van social media, maar uit ons onderzoek blijkt het tegendeel: schoolwerk is de grootste stressfactor. Daarom is het zo belangrijk dat we jongeren zelf om hun mening vragen."

Onderzoek "Geluk onder druk" van UNICEF:
Meer weten over het onderzoek van Unicef?
Bekijk [hier](#) in 1 minuut de uitkomsten in deze video.

Leerachterstanden door covidpandemie

Leerlingen en studenten konden in coronatijd lange tijd niet naar school. Zij volgden onderwijs vanuit huis. Dit heeft geleid tot minder goede leerprestaties.⁴² De leerprestaties van leerlingen lijken te verschillen tussen scholen. Ook is onderzocht of leerlingen met laag opgeleide ouders een grotere leerachterstand hebben opgelopen. Er zijn signalen dat leerachterstanden inderdaad meer voorkomen bij jongeren met laag opgeleide ouders. Leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben een achterstand opgelopen in Nederlandse leesvaardigheid en rekenen. Dit geldt vooral voor leerlingen op het vmbo.⁴³ Er wordt geprobeerd om de achterstanden in te halen. Of dit ook lukt, zal moeten blijken. Het inlopen van leerachterstanden is belangrijk voor de toekomst van jongeren. Het vinden van een goede baan, en daarmee ook financiële zekerheid, is verbonden aan het opleidingsniveau.

Melissa Prins – de Bibliotheek AanZet:

"Bij het project Talent Valley werken we met en voor jongeren. Coronatijd was voor hen een lastige periode, maar ze geven nu, na de lockdown, aan dat ze last hebben van een overload aan mogelijkheden. Ook het hoofd boven water houden, last van prestatiedruk en geld verdienen zijn thema's waar ze 's nachts wakker van liggen."

42 Bron: Engzell, P., A. Frey & M.D. Verha-gen (2021), 'Learning loss due to school closures during the CO-VID-19 pandemic', Proc Natl Acad Sci U S A, 118(17), e2022376118.

43 Bron: Ministerie van OCW, Nationaal Programma Onderwijs. Eerste voortgangsrapportage, Den Haag: 2021.

4. Landelijke en lokale knel- en speerpunten

Het is belangrijk dat jongeren prettig en veilig kunnen opgroeien. In dit hoofdstuk staan we stil bij wat de lokale en landelijke overheid hierin kan betekenen.

Zo heeft de gemeente heeft een belangrijke rol in het ondersteunen van ouders en jongeren. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor onder andere goede huisvesting van scholen, het organiseren van toegang tot jeugdhulp en het sluiten van contracten met aanbieders die jeugdhulp of jeugdbescherming leveren.

Bij het opstellen en uitvoeren van beleid spelen de rechten en meningen van jongeren een belangrijke rol, waardoor steeds vaker jongerenparticipatie als instrument wordt ingezet. Daarnaast buigt de landelijke overheid zich over toenemende kansenongelijkheid onder jongeren en heeft de plannen rondom deze en andere duurzaamheidsdoelen vastgelegd in het rapport 'Nederland ontwikkelt duurzaam'.⁴⁴ In dit hoofdstuk vertellen we je er meer over.

⁴⁴ Bron: Zesde Nationale SDG Rapportage - Nederland Ontwikkelt Duurzaam – te raadplegen via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/05/18/zesde-nationale-sdg-rapportage-nederland-ontwikkelt-duurzaam>

Jongerenparticipatie als speerpunt van de gemeente

Kinderen en jongeren hebben het recht om hun mening te geven. Dat staat in het Kinderrechtenverdrag. Ongeacht hun leeftijd. En over alles dat hen direct of indirect raakt. Ook binnen een gemeente.

Gemeenten nemen beslissingen over onderwerpen die jongeren raken, zoals jeugdhulp, onderwijs, vervoer en het milieu/klimaat. Bij het opstellen en uitvoeren van beleid spelen de rechten en meningen van jongeren een belangrijke rol. De ene gemeente is hierin verder dan de andere.

Sommige gemeenten hebben al mooie stappen gezet, zoals het opzetten van een Kinderrechtenstad, het aanstellen van een beleidsmedewerker kinderrechten en het betrekken van jongeren bij thema's die hen aangaan.

Yuksel Motorcu - beleidsadviseur jeugd bij de gemeente Utrecht:

"Jongeren zijn de volwassenen van straks, al moeten we ons realiseren dat zij andere behoeftes hebben dan volwassenen. Als gemeente maken wij beleid en plannen voor onze stad. Die moeten niet alleen duurzamer en bestendiger, maar ook gedragen worden door de jeugd. Als jongeren kunnen zeggen: 'Jaaaaaa, ik heb aan de ontwikkeling van dit of dat plan een bijdrage geleverd, daarover meegedacht', dan geeft hen dat een kick én een gevoel van eigenaarschap."⁴⁵

Good practice Jongerenparticipatie:

Bekijk [hier](#) de video over hoe Lisa van Woerseem, beleidsadviseur Cultuurzaken Utrecht, en de Jongerenraad Utrecht samen nadenken over het opstellen van beleid op nachtleven voor jongeren.

De positie van jongeren onder druk

Zoals hierboven al beschreven is de positie van jongeren de afgelopen jaren volgens het SER Jongerenplatform op veel gebieden niet verbeterd en in een aantal gevallen zelfs verslechterd. Zo is onder andere door de coronacrisis de kansengelijkheid van jongeren in het onderwijs vergroot. Bovendien heeft het leenstelsel, om een vervolgstudie te kunnen betalen, de gemiddelde student opgezadeld met een schuld die vele malen hoger is dan toen een student nog een basisbeurs ontving.⁴⁶ In 2023 vindt de herinvoering van de basisbeurs plaats. Om de kansengelijkheid in het onderwijs te verminderen wil het kabinet er daarnaast voor zorgen dat meer onderwijsstudenten die recht hebben op een aanvullende beurs, daar ook gebruik van gaan maken.⁴⁷ Ook ligt er een voorstel de bijverdiengrens in het mbo te schrappen.

---

⁴⁵ Bron: www.kinderrechten.nl

⁴⁶ Bron: CBS te raadplegen via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/41/studenten-lenen-vaker-en-meer>

⁴⁷ Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/plannen-kabinet-herinvoering-basisbeurs-en-tegemoetkoming>
Zie voor het volledige rapport: <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2022/kansen-belemmeringen-jongeren.pdf>

Het SER Jongerenplatform heeft de problemen die jongeren momenteel ervaren op het gebied van leren, werken, wonen, gezinsvorming en klimaat in kaart gebracht en geeft voor elk van die onderwerpen aanbevelingen en diverse ideeën aan het kabinet om de positie van jongeren te verbeteren.⁴⁸ De aanbevelingen zijn gericht op leren, werken en ondernemen, wonen, een gezin stichten en het klimaat en duurzaamheid:

- **Zorg voor een samenhangende aanpak voor jongeren**

Zorg met alle ministeries voor een samenhangende aanpak voor jongeren en zorg voor een eerlijke verdeling van kansen tussen generaties en tussen jongeren onderling.

- **Ontwikkel een jeugdstrategie**

Ontwikkel een jeugdstrategie voor de korte én (middel)lange termijn voor alle jongeren in Nederland. En voer dit samen met jongeren- en andere maatschappelijke organisaties uit.

- **Geef jongeren een stem én de middelen**

Stimuleer en organiseer jongerenparticipatie en maak structureel geld vrij om de positie van jongeren te verbeteren. Geef jongeren niet alleen een stem maar ook de middelen.

- **Investeer in een breed netwerk om jongeren heen**

Zorg dat alle jongeren kennis kunnen maken met (andere sociale) netwerken en investeer in een bredere uitwisseling van jongeren vanuit scholen, sportverenigingen en het vrijwilligerswerk. Iedereen kan hier een bijdrage aan leveren: gemeenten, onderwijsinstellingen, ouders en jongeren zelf.

Sustainable Development Goals als landelijk leidraad

Armoede, ongelijkheid, geweld en milieuvervuiling: de toekomst van de wereld is een zorg van iedereen. Sinds januari 2017 zijn de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties van kracht. Deze moeten er de komende jaren voor zorgen dat alle landen zich inzetten voor o.a. armoedebestrijding, duurzame economische ontwikkeling en het voorkomen van sociale ongelijkheid.

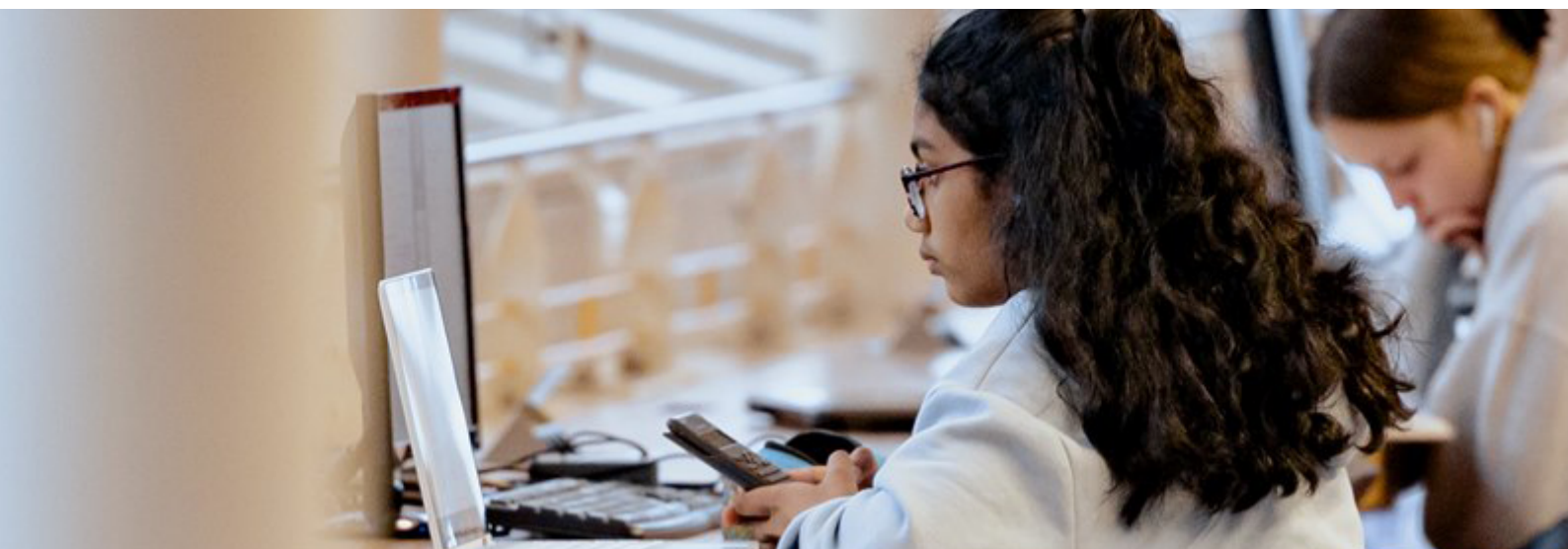
Het belang van jongeren komt regelmatig terug in de Sustainable Development Goals (SDG's). Jongeren groeien immers op in de wereld van nu en zijn volwassen in de wereld die in 2030 duurzaam en eerlijk moet zijn. De SDG's moeten zorgen voor een wereld waarin de jongeren gezond en gelukkig kunnen opgroeien. Toegang tot onderwijs, het verminderen van armoede en gelijkheid tussen jongens en meisjes vormen

---

⁴⁸ Zie voor het volledige rapport: <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2022/kansen-belemmeringen-jongeren.pdf>

in de doelen een belangrijke pijler. Alleen dan kan de cyclus van armoede en ongelijkheid worden doorbroken.

De Nederlandse overheid heeft de plannen rondom de duurzaamheidsdoelen vastgelegd in het rapport 'Nederland ontwikkelt duurzaam'.⁴⁹ Een hoofdstuk uit dit rapport wordt gewijd aan de mentale gezondheid (SDG 3), kansen(on)gelijkheid (SDG 10) en bestaanszekerheid (SDG 8, 11) van jongeren en jongereninspraak (SDG 16). In dit hoofdstuk zien we hoe verschillende problemen waar jongeren tegenaan lopen een grote samenhang vertonen: ze zijn alleen structureel op te lossen als jongeren mogen meebeslissen over oplossingen. Hieronder vind je een samenvatting van dit rapport.

Rapport 'Nederland ontwikkelt duurzaam' – Deel G Jongeren:

1. Mentale gezondheid (SDG3)

De coronapandemie en de -maatregelen raakten de mentale gezondheid van jongeren hard. De coronacrisis heeft bestaande knelpunten waar jongeren al tegenaan liepen verder uitvergroot, waaronder zorgen over klimaat (SDG 13), wonen (SDG 11.1), werken (SDG 8), studie (SDG 4) en geld (SDG 8). Hierdoor staat de mentale gezondheid (SDG 3.4) van jongeren onder druk.

2. Kansen(on)gelijkheid, kwaliteitsonderwijs en een leven lang ontwikkelen (SDG10)

We zien in Nederland dat er niet alleen ongelijkheid bestaat tussen generaties, maar ook tussen jongeren onderling (SDG 10). Deze ongelijkheid is zichtbaar in het onderwijs, maar ook in de ontwikkeling die buiten scholen omgaat: de kansen die jongeren krijgen worden nog altijd voor een groot deel bepaald door waar en onder welke omstandigheden ze opgroeien.⁵⁰

⁴⁹ Bron: Zesde Nationale SDG Rapportage - Nederland Ontwikkelt Duurzaam – te raadplegen via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/05/18/zesde-nationale-sdg-rapportage-nederland-ontwikkelt-duurzaam> Bron: SER jongerenplatform, Verkenning, Veelbelovend: Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2021 (januari 2022)

⁵⁰ Bron: SER jongerenplatform, Verkenning, Veelbelovend: Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2021 (januari 2022)

3. Bestaans(on)zekerheid (SDG 8, 11)

Het afgelopen jaar gingen jongeren massaal de straat op om te protesteren. Of het nu gaat om de klimaatcrisis, de wooncrisis, het afwenteleffect van huidig beleid op toekomstige generaties of het compensatieprotest; jongeren maken zich zorgen over hun toekomst en ervaren bestaansonzekerheid (SDG 8, 11 en 13).

4. Jongereninspraak (SDG 16).

Betekenisvolle jongereninspraak is belangrijk en dat wordt ook steeds meer ingezien. Zo hadden jongeren voor het eerst in de geschiedenis een rol tijdens het formatieproces, is de Youth Advisory Committee gestart vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken en is de Generatietoets opgenomen in het Coalitieakkoord. Dit zijn mooie stappen. Tegelijkertijd zien we dat deze successen ook uitdagingen met zich meebrengen: jongeren zitten aan tafel, maar dit is niet genoeg. Het jongerenperspectief moet structureel meegenomen worden in de ontwikkeling en uitvoering van beleid.

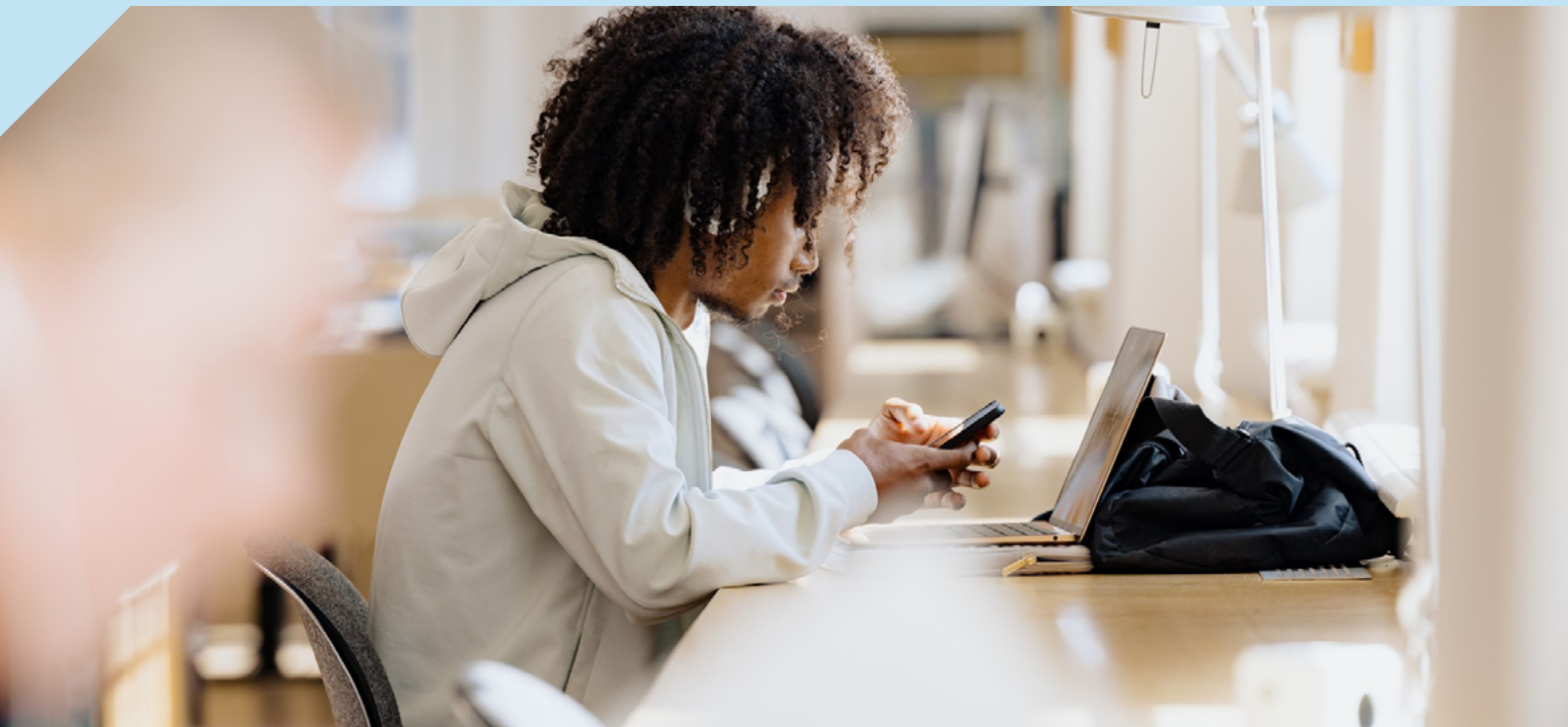
Carrie van der Kroon - Defence for Children (www.defenceforchildren.nl)

"De Sustainable Development Goals dragen bij aan een wereld waarin jongeren gezond en gelukkig kunnen opgroeien. Hiervoor moeten maatschappelijke organisaties, maar ook bedrijven en gemeentes, zich voortdurend inzetten."

5. Vindplaatsen en bereik van jongeren met beperkte basisvaardigheden

Nu we de doelgroep en context in beeld hebben, is de vraag 'waar vinden we deze jongeren en hoe bereiken we hen'. Dat is waar we in dit hoofdstuk aandacht voor hebben. Onder andere het bereik via de Bibliotheek *op school*, via instanties zoals jongerenwerk, maar ook vanuit sociale netwerken zoals familie komen aan bod in dit hoofdstuk.

Melissa Prins – de Bibliotheek AanZet:

"Via jonge creatievelingen bereiken wij andere jongeren. Hier bouw je vervolgens een community omheen. Jongeren maken - misschien wel alleen - vanuit het community-building gedachtengoed gebruik van de bieb. Via onze Jongerenvloer of een vast inloopmoment (jongerenavond) in de bieb ontmoeten we jongeren. Ze komen vanuit een urban arts community naar HipHop in je Bieb en spoken word-masterclasses. Vanuit daar ga je verder bouwen. Ze groeien van deelnemer naar ambassadeur naar coach of zelfs betaalde kracht (kweekvijverprincipe). En ga naar de plekken toe waar de jongeren zijn! De bieb is niet vanzelfsprekend een veilige plek voor jongeren.

Toen wij de jongeren eenmaal in beeld hadden, zijn we met hen in een aantal designsessies tot de inhoud van Talent Valley gekomen. Onderwerpen als ondernemerschap, het queer-thema, deep democracy, spoken word, hiphop, daar slaan onze jongeren op aan. Maar ook cultuur kan een middel zijn. Kortom, jongerenprogrammering bedenk je niet zelf, maar met de jongeren.

We hebben ook een Theory of Change gemaakt, om te kijken naar de impact van het project. Deze gaf ons inzicht in waar de verantwoordelijkheid van de bieb stopt en waar je partners voor nodig hebt. De bibliotheek en partners, zoals jongerenwerk, hebben andere expertise in huis, die elkaar mooi versterken. De bibliotheek richt zich op het basisvaardighedenstuk, zonder dat dit er te dik boven op ligt. Ze zijn onderdeel van de skills en vaardigheden die we jongeren bijbrengen.

Leuk om te vertellen is dat ik nu ook door jongeren wordt benaderd of ik ze kan tippen wanneer er een baantje bij de bieb vrijkomt."

Over Talent Valley lees je meer aan het einde van dit document.

Meer weten over Theory of Change? Kijk op de [website van Probiblio](#).

Bereik via de Bibliotheek op school

Veel jongeren met beperkte basisvaardigheden zitten nog op school, bijvoorbeeld op een praktijkschool, zo blijkt uit het PIAAC onderzoek.⁵¹ Bibliotheken staan in verbinding met het voortgezet onderwijs via onder andere de Bibliotheek op school. Hiermee wordt maar liefst 25% van alle leerlingen op het VO bereikt.⁵²

Met de Bibliotheek op school slaan onderwijs, bibliotheek en gemeente de handen ineen en komt er dagelijks aandacht voor leesplezier en mediawijsheid op school en thuis.

Hiermee worden jongeren gestimuleerd om meer te lezen. En ze leren om beter en verstandiger om te gaan met internet, sociale media en games. De bibliotheek helpt op scholen om deze doelen te bereiken. Dat gebeurt met deskundige lees/ mediaconsulenten, met inspirerende boeken en met een goede digitale lees- en leeromgeving.

---

⁵¹ https://www.eerstekamer.nl/overig/20131008/rapport_piaac-kernvaardigheden/meta

⁵² Voor deze en meer feiten en cijfers over de Bibliotheek op school zie www.debibliotheekopschool.nl

Arjen Nijboer – dBieb:

"Voor het bereiken van jongeren hebben wij contact met de scholen in ons werkgebied, tot en met mbo-niveau 2. Met de praktijkschool hebben we nog geen contact, maar dat zijn we wel van plan. Tip: richt je op opleidingen in de bouw, de zorg, etc; de NT1'ers van de toekomst! Daarnaast zijn we ook voornemens om jongeren een dienstbetrekking te geven als community builders. Met jongeren bereik je jongeren."

Bereik via Jongerenwerk

Maar ook een organisatie zoals Jongerenwerk heeft veel jongeren in beeld. Professionals in het jongerenwerk nemen een stevige positie in binnen de pedagogische infrastructuur van een wijk of buurt. Jongerenwerkers focussen zich op de begeleiding van jongeren van 10 tot 23 jaar die steun nodig hebben bij het volwassen worden.⁵³ Daarbij gaat er vaak extra aandacht uit naar jongeren in een kwetsbare positie of jongeren die extra ondersteuning kunnen gebruiken in de ontwikkeling naar volwassenheid. De doelgroep waar jongerenwerkers zich op richten bestaat dus zowel uit jongeren waarmee het goed gaat, als jongeren met lichte en zwaardere problematiek.

Jongerenwerkers⁵⁴ spreken de taal van jongeren en van de buurt, stimuleren hun persoonlijke en sociale ontwikkeling, behartigen hun belangen en geven grenzen aan. De nadruk komt voor jongerenwerkers steeds meer te liggen op vraaggericht werken in plaats van aanbodgericht werken.

Jongerenwerk is daarmee een instrument om kwetsbare jongeren de kans te geven op te groeien tot betrokken, actieve en zelfstandige volwassenen.

Ze doen dit door contact te maken, te signaleren, motiveren, opvoeden en te activeren. Daarbij werken jongerenwerkers met diverse partners samen, zoals ouders, scholen, jeugdhulp, wijkteams en politie.

Jongerenwerkers organiseren veelzijdige activiteiten: van een speurtocht tot een straatvoetbaltoernooi, van voorlichting over drugs en alcohol tot jamsessies. De rode draad is altijd de persoonlijke vorming van de jeugd.

Jongerenwerkers kennen de jongeren, de ouders en de scholen en weten aan te sluiten bij de leefwereld van de jeugd. De kracht van het jongerenwerk is dat de professionals in staat zijn om kwetsbare jongeren te bereiken, te helpen met het ontwikkelen van talenten en langdurige relaties met hen aan te gaan.

---

⁵³ Bron: NJI

⁵⁴ De term jongerenwerker wordt niet in iedere gemeente gebruikt. Bij een welzijnsstichting wordt bijvoorbeeld vaak een overkoepelende term gebruikt, zoals sociaal werker, sociaal makelaar (jeugd) of wijkwerker (met expertise jongerenwerk).

Melissa Prins – de Bibliotheek AanZet:

"In ons programma Talent Valley werken we nauw samen met R-Newt, jongerenwerk in o.a. Dordrecht. We geloven beiden in gelijke kansen maar zien dat die niet zo vanzelfsprekend zijn voor iedere jongere. Het talent dat iedere jongere in zich heeft vormt de basis voor het project. In samenwerking met R-Newt helpen we jongeren dit talent te ontdekken en te ontwikkelen."

Bekijk [hier](#) een fragment van Jongerenwerk R-Newt over de samenwerking met de bibliotheek in het programma Talent Valley.

Joep van der Weide – Bibliotheek Midden-Brabant (Lochal)

"Ook wij werken in Tilburg samen met R-Newt Jongerenwerk, bij programmering met een sociaal maatschappelijk effect. Vaak is Sterk Huis ⁵⁵ (Sterk Huis biedt hoogspecialistische tweedelijns hulp aan o.a. jongeren met complexe problemen, red.) en het voortgezet onderwijs hier ook bij betrokken. We gamen bijvoorbeeld wel eens met de lokale politie, zij hebben een digitale wijkagent aangesteld."

Bereik via werk, familie en vrije tijd

Geletterdheidinzicht.nl⁵⁶ noemt daarnaast ook vindplaatsen gerelateerd aan werk, familie en vrije tijd, zoals de supermarkt waar ze een bijbaantje hebben, het buurthuis of de voetbalkantine.

Vindplaatsen jongeren volgens Geletterdheidinzicht.nl

Werk:

- ROC's
- Leer-werkloketten, UWV, werkgevers (SW- bedrijf, bedrijven met bijbaantjes)
- Ondernemersverenigingen

Familie:

- Buurthuis, praktijkondersteuners, ouder(s)
- Zorgverleners (jeugdzorg, huisartsen, ziekenhuis)

Vrije tijd:

- Vrijtijdsverenigingen en hobbyclubs (sportscholen, nagelstudio's, schoonheidssalons, voetbalkantine, skatebaan)
- Moskee, buurthuis/jongeren centra
- Social Media influencers op YouTube
- Winkels (Mediamarkt, bouwmarkt, tattoo-shop, kappers, snackbar of shoarmatent), cafés, uitgaansgelegenheden, festivals
- Openbaar vervoer, camping, autogarage

---

⁵⁵ <https://www.sterkhuis.nl>

⁵⁶ <https://geletterdheidinzicht.nl/>

Karen Bertrams – Probiblio:

"Ik zie veel meerwaarde in de inzet van sleutelfiguren en rolmodellen. Via hun eigen netwerk, de voetbalclub, bereik je hen. Stel jongeren aan die 'streetwise' zijn, zgn. 'floorwalkers' die daadwerkelijk met jongeren in gesprek gaan. Zie de jongeren staan. En geef ze ten slotte de sleutel van de achterdeur van de bieb. Een eigen, veilige, ruimte waar ze hun eigen gang kunnen gaan. Hiermee zorg je ervoor dat jongeren over de bieb gaan praten. Hun bieb. Sommige gemeenten geven wel eens flitssubsidies voor jongerenprojecten. Maar kijk ook verder dan subsidiegelden; wat ga je daarna met de jongeren doen? Biedt een kweekvijver aan."

Bereik via communities

Voor het dagelijkse leven en het gevoel van jongeren om ergens bij te horen is de buurt waarin zij wonen belangrijk. Het is de plek om af te spreken met vrienden en vriendinnen, sociale activiteiten te ontplooiën en een eigen identiteit te ontwikkelen.⁵⁷ In zo'n omgeving ontstaan verschillende subculturen of communities. Urban street arts, manga, sport. Uiteenlopende onderwerpen kunnen ten grondslag liggen aan jongeren-communities.

Melissa Prins – de Bibliotheek AanZet:

"Wij richten ons in Dordrecht o.a. op de urban street arts community, maar mijn tip: kijk vooral buiten de bibliotheek wat er lokaal speelt. Misschien is er een geloofsgemeenschap of mangacultuur. Speel daar handig op in."

Joep van der Weide – Bibliotheek Midden-Brabant

"In ons DigiLab is zelfs een eigen community ontstaan. We zagen een toename van neurodivergente jongeren ('Neurodivergentie' omvat autisme, dyslexie, dyscalculie, ADHD, hoogbegaafdheid en hoogsensitiviteit, red.) die alleen binnenlopen en na verloop van tijd juist komen om gelijkgestemden te ontmoeten. We zijn hun thuisbasis geworden."

---

⁵⁷ Bron: P. Wijntuin, 'Mijn buurt is leuk en gezellig! De betekenis van de buurt voor Marokkaans-Nederlandse jongeren in achterstandswijken (diss. Nijmegen), Nijmegen: Radboud Universiteit 2019, p. 22 en 25.

6. Interesses en behoeften jongeren

Om goed aan te sluiten bij de doelgroep is het van belang de interesses en behoeften van jongeren scherp te hebben. Wij spraken verschillende bibliotheken en organisaties die op hun beurt in gesprek gingen met jongeren. Dit deden zij onder andere tijdens sessies die speciaal worden georganiseerd om gezamenlijk invulling te geven aan de programmering.

Arjen Nijboer – dBieb:

"Jongeren slaan aan op onderwerpen als wel of geen vlees eten, TikTok en thema's zoals 'dickpics' en naaktfoto's, mental health en blue monday, fitboys en fitgirls, activisme. Ook gaan we in talkshows met jongeren in gesprek over onderwerpen als 'braindrain' – hoe houden we afgestudeerde jongeren vast in de stad."

Geletterdheidinzicht.nl onderzocht wat jongeren met beperkte basisvaardigheden op drie domeinen motiveert.

Werk:

- Meer geld verdienen
- Hogerop komen
- Starten eigen bedrijf
- Een bijbaantje vinden
- Nieuwe opdrachten binnenhalen
- Belastingaangifte doen
- Studiekeuze maken
- Solliciteren
- VCA-diploma halen
- Loonbeslag ...wat nu?
- Verdien ik wel conform de CAO?

Familie:

- Mantelzorg voor (ouder(s))
- Zorgverzekering aanschaffen
- Thuisadministratie kunnen doen
- Schulden wegwerken
- Huis willen kopen of huren
- Toeslagen aanvragen

Vrije tijd:

- Alles willen weten over gezonde voeding
- Alles willen weten over huisdieren
- Grasmaester/jeugdtrainer worden bij de voetbalvereniging
- Een relatie willen (Tinder)
- Kunnen gamen
- Telefoonabonnement kunnen begrijpen
- Vakantie kunnen boeken
- Op zichzelf kunnen wonen
- Berichten kunnen plaatsen op social media, chatten

Voorbeeld van aanbod voor deze doelgroep binnen de drie domeinen.

Werk:

- Oei, ik heb de verkeerde baan gekozen, wat nu?
- Hoe vind ik een (bij)baantje?
- Hoe vraag ik opslag?
- Hoe start ik een eigen bedrijf?
- Hoe vul ik mijn belastingaangifte in?
- Hoe kan ik geld terugvragen van belasting?

Familie:

- Een huis kopen, wat en hoe?
- Hoe vraag ik huur- of zorgtoeslag aan?
- Mijn ouder(s) wil(len) terug naar het land van herkomst; ik wil ze goed begeleiden.
- Hoe zorg ik goed voor mijn ouders?

Vrije tijd:

- Hoe kan ik handig terugtellen bij darten?
- Hoe werkt Tinder?
- Wat is het beste telefoonabonnement?
- Hoe word ik vlogger?
- Studentenkookcursus
- Hoe verkoop ik slim op Marktplaats?
- Hoe kan ik veilig carbid schieten?
- Hoe verdelen we de kosten na een avondje uit met vrienden?

Adviesraad Migratie⁵⁸:

Jongeren hebben zelfvertrouwen en veerkracht nodig om grote en complexe veranderingen het hoofd te kunnen bieden.⁵⁹

Oefenen van taalvaardigheden en soft skills

Lezen, schrijven, spreken en luisteren zijn belangrijke basisvaardigheden. Want taal gebruik je iedere dag en in alle situaties. Het hebben van goede taalvaardigheden heeft een positieve invloed op de kwaliteit van je leven. Met de basisvaardigheid 'taal' bedoelen we Nederlands als moedertaal en Nederlands als tweede taal⁶⁰.

Een aantal jongeren merkt in de praktijk dat de taal wel een belemmering kan zijn voor het volwaardig mee-doen in de maatschappij⁶¹. Bijvoorbeeld Hadeel (16)⁶², zogenoemde NT2-jongere, merkt dat in haar dagelijks leven. 'Het systeem' in Nederland van bijvoorbeeld belastingen en rekeningen betalen, werk en een woning zoeken of een bankrekening openen is een uitdaging voor nieuwe landgenoten, zoals haar ouders: 'Als je nieuw bent in Nederland, kun je niet meteen met het systeem werken, hoe kun je het systeem begrijpen zonder dat je Nederlands begrijpt?'

Hadeel (16):

"Mijn ouders hebben één vriend in de buurt en die komt ook uit Egypte. Maar mijn ouders en ik vinden het gewoon heel vervelend om de hele tijd dingen aan hem te moeten vragen. Want het is een vriend, dus ze moeten het ook gezellig hebben. Ze hebben wel een contactpersoon bij de gemeente, maar ik zie dat dit niet genoeg is voor ondersteuning van ons gezin. Iedereen krijgt heel veel post, dus ik word de hele tijd gevraagd door mijn ouders: "Wat betekent dit?" En: "Wat betekent dat?" En ik ben niet professioneel in dat soort woorden, ik ben nog geen achttien. Ik heb nog niet te maken met dat soort zaken. Ik ben de enige thuis die snel de Nederlandse taal heeft geleerd, dus dat was echt heel vervelend en heel moeilijk voor mij, al heb ik er eigenlijk ook heel veel van geleerd."

Softskills

Softskills zijn vaardigheden om samen te leven, te denken en te leren. Onderwerpen voor softskills zijn samenwerken, problemen oplossen, ICT geletterdheid, creativiteit, kritisch denken, communiceren en sociale en culturele vaardigheden. Softskills zijn onderdeel van 21st century skills. Basisvaardigheden zijn hier een onderdeel van.

---

⁵⁸ De Adviesraad Migratie is een onafhankelijk adviesorgaan ingesteld bij wet en adviseert regering en parlement in brede zin over migratie.

⁵⁹ Bron: Jongeren en het zorgen voor hun morgen

⁶⁰ Bron: Expertisepunt Basisvaardigheden

⁶¹ Bron: Adviesraad Migratie (ACVZ)

⁶² De Adviesraad Migratie sprak met jongeren over hoe zij aankijken tegen het samenleven van mensen van verschillende afkomst in hun buurt en hoe zij naar de toekomst kijken. Hadeel is een van hen.

Melissa Prins – de Bibliotheek AanZet:

"Wij noemen basisvaardigheden in ons programma Talent Valley expliciet geen basisvaardigheden, maar werken met soft skills. Hierbij is het talent van de jongere zelf het uitgangspunt."

Bekijk [hier](#) een video van Laura, jongere die betrokken was bij Talent Valley.

Arjen Nijboer – dBieb:

"Bij Geocache richten we ons op jonge nieuwkomers die juist de digitale vaardigheden willen ontwikkelen."

De Stadsbibliotheek en de bibliotheek in Crabbenhof van de Bibliotheek AanZet zijn sinds de lockdown in coronatijd open voor jongeren die in stilte willen studeren. Jongeren kunnen telefonisch een studieplek reserveren en twee uur lang in alle rust aan school werken. Jasper 't Jong van de Bibliotheek AanZet is enthousiast over de studieplekken. "Ik denk dat thuiswerken niet altijd even goed is. De bibliotheek is dan een fantastische plek om even te verblijven en je goed te kunnen concentreren."

Student Brussel van Hasselt is ook blij met de studieplekken; zij was sinds het begin van de coronatijd thuis en was toe aan iets anders. "In de bieb is het stil, je bent ergens anders en wordt ook niet afgeleid."

Hadeel (16):

"Ik kom graag in de bieb om te leren. We zijn een heel grote familie met zeven personen. Dus dat is echt heel vervelend. Een klein huis en iedereen wil zijn eigen kamer want de één wil gaan studeren en de ander wil werken."

Bekijk [hier](#) het interview van **RTV Dordrecht met Jasper 't Jong** over de studieplekken.

Arjen Nijboer – dBieb:

"We zien steeds vaker dat jongeren de bibliotheek kiezen als plek om huiswerk te maken. Niet alleen in de stadsbibliotheek in Leeuwarden, maar ook steeds vaker in de dorpen."

Randvoorwaarden bij het organiseren van educatie-aanbod voor doelgroep.

Het gaat om studenten en werkenden, houdt daarom rekening met hun school- of werktijden.

- Zorg voor toestemming van de opleider of werkgever bij een cursus die overdag of in de avonden plaatsvindt onder werktijd. Als een jongere nog leerplichtig is, is toestemming nodig van de leerplichtambtenaar.
- Zorg dat de student of werknemer vrij geroosterd is en dat er afspraken zijn over al dan niet inhalen van de lessen of werktijd.
- Zorg voor drempelloze deelname bij cursusaanbod dat niet valt onder school- of werktijd. Zij hebben mogelijk andere verplichtingen naast hun studie of werk.

Belangrijke motivatoren zijn het thuisfront en indien van toepassing de werkgever. Zorg voor:

- Ondersteuning door thuisfront (ouders) in het versterken van de motivatie van deelnemers.
- Bewustwording bij de werkgever van zijn rol om eigen werknemers aan vaardigheden te laten werken. Persoonskenmerken die meegenomen moeten worden bij het organiseren van aanbod en die voor elke doelgroep gelden zijn geslacht, opleidingsniveau en levensfase waarin iemand zich bevindt.

Voor alle doelgroepen geldt dat organisaties die betrokken zijn bij werving overlap vertonen, dat geldt ook voor de motieven voor deelname aan cursussen. Richt je per doelgroep op de meest typerende organisaties, motieven en aanbod.

Meer weten hierover? Kijk op: GeletterdheidInZicht.nl

Arjen Nijboer - dBieb:

"Het betrekken van jongeren is niet altijd even gemakkelijk, en we moeten vooraf goed bepalen waarom we het willen. Denken we er echt meerwaarde uit te halen, of hebben we onszelf opgelegd om 'ook nog iets met jongeren' te doen? In dit laatste geval zijn we niet van plan de jongeren serieus te nemen, invloed te geven of op langere termijn betrokken te houden en zal er geen positieve energie ontstaan.

Zo'n nauwe samenwerking met de doelgroep vraagt meer tijd. Tegelijkertijd levert het veel extra informatie en betrokkenheid van de doelgroep op.

Tip: durf consequent te zijn. Als je kiest voor jongerenprogrammering betekent dit dat je jongeren een plek moet gunnen in de bibliotheek. Maak tijd, ruimte en geld vrij. En: het doel is niet om ze lid te maken, maar om ze vaardigheden bij te brengen. En ga zo mogelijk voor een meerjarige subsidie, zodat je jongeren langdurig aan je kunt verbinden, voor een duurzame impact."

7. Ervaringen en best practices uit de bibliotheek

HipHop in je Bieb

HipHop in je Bieb is gezamenlijke programmering, floating collecties en informele educatie rond hiphop/urban culture door en voor bibliotheken. Jongeren spelen actief met taal en urban culture bloeit; tijd om te laten zien wat jongeren en de bibliotheek elkaar te bieden hebben.

Het aantal bibliotheken dat meedoet aan HipHop in je Bieb groeit. Met voortrekkers Bibliotheken Rotterdam en AanZet is de ondernemende HipHop in je Bieb taskforce gevormd. Samen met platform voor talentontwikkeling Quardin⁶³ bereiken bibliotheken jongeren via hun urban lifestyle zoals hiphop (muziek, spoken word, mode, streetart). Door programmering, het verrijdbare HipHop-meubel, mobiele studio's en Instagram. Voor meer informatie [zie de website](#).

Bekijk [hier](#) een video over de programmering HipHop in je Bieb.

---

⁶³ www.quardin.nl

Van Droom naar Doel is Doen! Masterclass

Van Droom naar Doel is Doen! is een praktische masterclass⁶⁴ van Quardin om met een actieplan doelen te bereiken. Tijdens deze masterclass, die in de bibliotheek georganiseerd kan worden, gaan jongeren actief aan de slag om hun droom te bereiken door enkele praktische stappen. Hoe zet je je netwerk in, welke mensen kunnen jou helpen bij je talent, hoe maak jij een goede planning en zorg je dat je inkomsten kan genereren in combinatie met je talent? Dit zijn enkele facetten die aan het licht komen tijdens de masterclass. Bekijk de [website](#) voor meer informatie.

Meiden op Maandag – de Bibliotheek AanZet

Het project Meiden op Maandag is een initiatief van de Bibliotheek AanZet en werkt hierin samen met het jongerenwerk van R-newt. Elke maandag komen de meiden, tussen de 14 en 27 jaar, bij elkaar om met elkaar te praten over wat er speelt in hun leven, hun talenten te ontdekken en ontwikkelen en samen met een professionele studio te werken aan het magazine. Van covers maken tot interviewen en vloggen. Alles komt langs. Ze bedenken wie ze willen interviewen, welke verhalen op de cover komen en wat de inhoud van het tijdschrift dit keer wordt. Meer weten? [Bekijk de website](#).

Geocache – digitaal burgerschap – dBieb

Tijdens een proeftuin onderzocht dBieb samen met jonge nieuwkomers wat problemen zijn als het gaat om digitaal burgerschap en wat we daaraan kunnen doen. In deze co-creatie gaat het om wegwijs maken in de digitale samenleving, maar ook over het wegnemen van barrières en het zoeken naar manieren om mee te doen. Onderwerpen zoals deepfake, sexting, fakenews en het afsluiten van abonnementen en zorgverzekeringen komen aan bod. Hoe zet je een gelijkwaardige samenwerking met jongeren op? Hoe ga je om met andere culturele bubbels als het gaat over digitaal burgerschap? Hoe kun je het best luisteren naar de behoeften van jongeren? In deze proeftuin staat niet het product maar de methode centraal: hoe haal je de vraag op de goede manier op en hoe kun je aan de hand van die vraag de goede producten of oplossingen bedenken? Voor meer informatie zie [de website](#).

DigiLab – Bibliotheek Midden-Brabant

Iedereen kan tijdens de openingstijden van de Bibliotheek Lochal vrij experimenteren met nieuwe media en de modernste hard- en software. Het DigiLab is er voor voorlopers, maar juist ook voor digibeten. Je kunt er experimenteren met nieuwe technologie en de modernste hard- en software. In het DigiLab mag je zelf aan de slag met 3D-printen, virtual reality, robots programmeren en games bouwen.

---

⁶⁴ Alle Masterclasses 'Van Droom Naar Doel is doen' en andere vormen van programmering van Fariesh Aboelrahman vind je op: www.quardin.nl en www.instagram.com/quardin.nl.

De deuren staan open voor iedereen. Voor jong én oud. Ook worden digitale vragen beantwoord, bijvoorbeeld over e-books, smartphonegebruik, computerproblemen, digitale overheidszaken. Meer weten? [Bekijk de website](#).

Talent Valley – de Bibliotheek AanZet

Veel jongeren hebben moeite met de prestatiesamenleving waarin ze opgroeien. Ze ervaren druk thuis, op school en op sociale media. Hierdoor kampen ze met stress en faalangst en een aantal stopt zelfs voortijdig/tijdelijk met school. Het programma Talent Valley helpt deze voortijdige schoolverlaters en biedt ze een veilige ontwikkelplek waar ze zichzelf kunnen zijn en de tijd en ruimte krijgen om hun eigen talenten te ontdekken en verder te ontwikkelen. Zo komen ze in hun kracht en krijgen ze vaardigheden mee om de volgende stap te zetten. De jongeren krijgen één-op-één begeleiding door ervaringsdeskundigen met dezelfde leeftijd en achtergrond die ook de nodige hobbels hebben overwonnen en hun leven inmiddels op de rit hebben.

Talent Valley is naast een programma een jongerencommunity die je zorgvuldig opbouwt. Vast onderdeel van het programma zijn de skills die jongeren nodig hebben om zich vaardig en weerbaar te bewegen in de online informatiesamenleving.

Heeft jouw bibliotheek al aanbod voor jongeren en verbinding met de lokale jeugd? Of staan jullie nog echt aan het begin? Geen zorgen: in beide gevallen levert de toolkit genoeg input om zelf aan de slag te gaan met dit concept. Bekijk de volledige toolkit van Talent Valley.

En bekijk hier de video over het programma [Talent Valley](#).

Manga

Steeds meer bibliotheken hebben Manga's, het Japanse equivalent van het stripverhaal, in de collectie. Manga's trekken veel jongeren aan, die anders niet snel in de bieb zouden komen.

NBD Biblion: 'De interesse onder bibliotheken is groot. We hebben nu al meer dan 80 aanmeldingen van collectioneers en mediathecarissen die op de hoogte gehouden willen worden van ons aanbod.'

Vanaf 31 januari 2023 kunnen bibliotheken 11 populaire manga-series bestellen bij NBD Biblion. Volledig ingewerkt en plankklaar gekoppeld. [Klik hier](#) voor meer informatie.

Een succesverhaal in Haarlemmermeer: JIP – Jongeren Informatie Punt

Om inspiratie op te doen om jongeren effectief te bereiken, kan naar het JIP in Bibliotheek Haarlemmermeer gekeken worden. Saskia Streefkerk is de drijvende kracht achter dit succes, zij zorgt ervoor dat de drempel voor jongeren verlaagd wordt om vragen te stellen over onderwerpen die hen op hun leeftijd bezighouden. Saskia handelt vanuit het principe dat ze serieus rekening houdt met hoe de doelgroep zich beweegt. Intermenselijk handelen noemt zij een aantal keer in het gesprek: 'In talloze onderzoeken komt naar voren dat dit belangrijk is in de benadering van jongeren. Het intermenselijke aspect, jongeren het gevoel geven dat ze gehoord en gezien worden, is wat mij betreft het belangrijkste doel. Want iedereen heeft uiteindelijk die behoefte. Jongeren zijn net mensen, zeg ik altijd grappend. Het is al snel duidelijk of iemand meer hulp nodig heeft. Dan kan je doorverwijzen.' Saskia is als jongerenadviseur trots ambassadeur van het JIP in de bibliotheek in Haarlemmermeer: 'Ik ben vooral trots op de samenwerkingen die wij hebben, geïnitieerd door de gemeente. Trots ook op dat er een duidelijk merk staat. Maar wat mij het meest doet is dat jongeren hier allemaal bij betrokken zijn. Jongerenparticipatie is echt gelukt, wat heeft geresulteerd in activiteiten zoals Chill Out en FlexTalks-thema-avonden in een jongerencentrum met jongeren als ervaringscoaches. Maar bijvoorbeeld ook bij Roze Cafés zijn jongeren betrokken. Deze dingen kunnen alleen een succes worden als jongeren zelf mee helpen organiseren.' Wil je het hele interview lezen? [Klik hier](#).

Jongeren met schulden bereiken

In Arnhem zet een opvallend succesvol initiatief 'Oprecht: samen tegen schulden' zich in om schulden bij jongeren op te lossen en te voorkomen. Dit initiatief bestaat uit drie jongerenorganisaties: AM-Supportteam, Stichting JAM en Presikhaaf University. Het geheim achter dit succes lijkt de oprechtheid van het initiatief te zijn: het gaat om echte mensen met echte problemen die een echte oplossing nodig hebben. Jongeren worden ook bij dit initiatief weer daadwerkelijk geholpen en serieus genomen, dat is het succes. 'Oprecht: samen tegen schulden' speelt in op wat er leeft onder de doelgroep: online bereikbaar zijn via onder andere TikTok en WhatsApp, maar ook in de avonden. Daarnaast werkt het uitdagen van jongeren om mee te denken over dit onderwerp en ze uitdagen om tips te geven: hier zijn winacties aan verbonden.

Een van de jongeren stelde deze naam voor en legde uit waarom: 'jullie zijn allemaal oprecht, jullie willen oprecht mensen helpen én het is oprecht moeilijk om over schulden te praten'. Gezamenlijk hebben we deze naam omarmd. Wil je het hele artikel lezen? [Klik hier](#).

Meer informatie?

Meer weten over dit onderzoek of verder praten?

Neem contact op met onze adviseurs Basisvaardigheden

via basisvaardigheden@probiblio.nl

Colofon

In opdracht van Probiblio uitgevoerd door Eline de Visser
(SDG Organisatie en Advies)

Aan dit onderzoek werkten mee:

Josja Pieterse – Probiblio

Anne Huber – Probiblio

Karen Bertrams – Probiblio

Marith Clignet – Stichting DigiSterker

Angeliek van der Zanden – Stichting DigiSterker

Melissa Prins – de Bibliotheek AanZet

Arjen Nijboer - dBieb

Joep van der Weide – Bibliotheek Midden-Brabant